

Alicja Soćko-Mucha

Muzeum Historyczne Miasta Krakowa

Krystian Mucha

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Żartobliwie i poważnie w sierpeckim skansenie

22 i 23 listopada 2018 roku w Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Śmiech i powaga w przestrzeni muzealnej”. W konferencji wzięli udział przedstawiciele środowiska muzealnego i akademickiego z kilkunastu polskich ośrodków.

Spotkanie rozpoczął mgr Jan Rzeszotarski, dyrektor Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu. W następujących kolejno wystąpieniach prelegenci pokazali, na jak wiele sposobów w świecie muzealnym przejawia się sfera śmiechu i powagi. Profesor Jan Święch, dziekan Wydziału Historycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, opowiedział o niezamierzonym komizmie, w jaki obfitują muzealne księgi inwentarzowe, teksty na wystawach i oficjalne komunikaty muzealne. Prelegent przyrównał ten typ komizmu do humoru z zeszytów szkolnych. Pomyłki w identyfikacji obiektów, które zaczynają żyć życiem własnym, niezależnym od autora; nieudolne próby sporządzenia szczegółowego opisu w kartach muzealnych; stosowanie poważnych i złożonych procedur do rozwiązywania problemów błahych, rodzą efekt komiczny.

Dr Alicja Soćko-Mucha z Muzeum Historycznego Miasta Krakowa oraz dr Karolina Radłowska z Uniwersytetu w Białymstoku sięgnęły po koncepcję *wspólnoty śmiechu*, wypracowaną przez Kazimierza Żygulskiego, w odniesieniu do rzeczywistości muzealnej. Pierwsza z prelegentek rozważała, czy istnieje wspólnota śmiechu muzealników. Rozróżniła pojęcie dowcipu muzealnego, biorącego za przedmiot stereotyp muzealnika (w uchwyceniu tego rodzaju komizmu pomocna była koncepcja typów zawodowych Jana Stanisława Bystronia), oraz humoru muzealnego, czyli poczucia

humoru muzealników. Materiału ilustracyjnego dostarczyły prywatne spostrzeżenia prelegentki oraz memy i teksty ze strony „Muzealnicy” na *Facebooku*. Dr Radłowska opowiedziała o wspólnocie śmiechu zwiedzających Muzeum Bimbrownictwa w Białymstoku. Bimber to tabu społeczne; przejaw kultury oddolnej, doskonale znanej statystycznemu Polakowi, ale nielegalnej z punktu widzenia polskiego prawa. Jak zauważył przywołany przez prelegentkę Kazimierz Żygulski, w Polsce związki alkoholu z komizmem są bardzo silne. Ekspozycja muzealna w Białymstoku wywołuje uśmiech na twarzach odbiorców, budząc wspomnienia uczestnictwa w nielegalnym procederze. Wspólnota doświadczeń pozamuzealnych przekłada się na zaistnienie wspólnoty śmiechu zwiedzających Muzeum Bimbrownictwa.

Liczna grupa prelegentów podjęła temat roli śmiechu, zabawy i rozrywki w działalności wystawienniczej i edukacyjnej muzeum. Mgr Katarzyna Kurowska z Uniwersytetu Jagiellońskiego opowiedziała o Currywurst Muzeum w Berlinie. Mgr Patrycja Hajder z Muzeum Pałac w Rogalinie omówiła założenia i realizację programu edukacyjnego prowadzonego w rogałińskim muzeum, odwołującego się do idei neurodydaktyki. Mgr Ewa D. Rutkowska, sekretarz konferencji, zaprezentowała ofertę dorocznych imprez i warsztatów skansenu w Sierpcu. Dr Tomasz Węsierski opowiedział o działaniach pasjonatów skupionych wokół zabytków Polskich Kolei. Mgr Zofia Gralak z Uniwersytetu Łódzkiego przedstawiła problem kulturowych uwarunkowań percepcji sztuki na przykładzie badań nad postrzeganiem rzeźby ludu Makonde przez respondentów z Warszawy. Wszyscy prelegenci zwracali uwagę na to, że właściwa śmiechowi i zabawie gra z konwencją, atmosfera swobody, przełamywanie monotonii wykładu, pobudzanie wszystkich zmysłów, sprzyjają przyswajaniu wiedzy i podnoszą atrakcyjność oferty muzealnej w oczach zwiedzających. Echem tych rozważań była dyskusja nad zagrożeniem banalizacją w działalności wystawienniczej i edukacyjnej muzeum. Podniesiony został problem rezygnacji z oryginalnego obiektu muzealnego wraz z jego rzetelnym opisem, na rzecz multimediiów i przesycenia bodźcami.

Co ciekawe, ciężar refleksji w czasie konferencji skupił się raczej na problemie śmiechu niż powagi w muzeum. Tym niemniej referat mgr Magdaleny Łuków vel Broniszewskiej z Muzeum Śląskiego w Katowicach wywołał żywą dyskusję, poświęconą trudnym decyzjom kuratorskim, związanym z pozyskiwaniem do zbiorów muzealnych i pokazywaniem na wystawach (a więc, w pewnym sensie, promowaniem) dzieł artystów z nurtu *art brut*, czyli sztuki tworzonej przez osoby z marginesu społecznego, w tym ze świata przestępczego. Referaty zostały przyjęte z dużym zainteresowaniem licznej publiczności. Planowane jest opublikowanie ich w tomie pokonferencyjnym.

Nieodłączną częścią konferencji było poznawanie obiektów muzealnych – nocne i dzienne zwiedzanie skansenu, wizyta w pracowni konserwatorskiej i w Hotelu Skansen, zwiedzanie Ratusza w Sierpcu z wystawą czasową „Wszystkie barwy muzyki”, spacer po Sierpcu oraz oczywiście wspólne biesiadowanie. Uczestnicy konferencji zostali obdarowani wydanymi przez gospodarzy publikacjami, w tym najnowszym, VIII tomem „Rocznika Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu”.

Korzystając z okazji, pragniemy serdecznie podziękować Dyrekcji i Pracownikom Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, za organizację konferencji oraz nadzwyczajną gościnność.

